

La pinyolada

(ALDC, V, 1001. La pinyolada)

La *pinyolada* és el “residu de l’oliva després de l’extracció de l’oli” (DIEC); és un der. de *pinyol* (var. *pinyol d’oliva* 44, 169, 170) amb el suf. *-ada*, indicador de ‘conjunt de’, i *pinyolassa* 29 ho és amb el suf. *-assa*, aplicat a residus (igual que *oliassa*, *gallinassa*); var. femenina *pinyola* (veg. PALDC, II, mapa 194). *Nuïll* podria ser un der. de *nou* ‘fruit de la noguera’ (< NŪCE + suf. *-ill* < -ICULU).

Les motivacions giren entorn de la idea de:

1) ‘pasta, massa compacta’: *sansa*, de SAMPSA ‘polpa de les olives, triturada i conservada’ (DELL), var. *sanso* 85, *sànsol* 85, adaptació de l’it., amb l’alternança *-o/-ol* (com de *ninxol/ninxol*, *llombrigo/llombrígol*), potser induïda per *pinyol*; *gleva* 148 (< GLEBA ‘terròs, gleva’); *torró* 173 (o *torró d’oliva* 81), de *terrò* (der. de *terra*); *ruïol*, dissimilació de *rullol* 105, 107, 109, 112, der. de *rull* ‘pinyol’ 99 (< *RÖCLU > ‘cercle’; var. *rullx* 110) i passat a ‘pinyolada’ (var. *runyol* 97, *riol* 95, 101, 104, potser a través de **rinyol*); *pasta* 44 (< PASTA); *molsa* 66 (< MŪLSA ‘cosa molla, reblanida’);

2) ‘solatge, pòsit’: *oliassa* 52, 133, format de *oli* (< OLĒUM) i el suf. pejoratiu *-assa* (< -ACIA), com el de *pinyolassa*; *solada* 93, de *sòl* (< SŌLUM ‘fons, paviment’) i el suf. *-ada*, amb valor col·lectiu intensiu; *morca* 155, 166, 167, 171, de AMŪRCA ‘aigua provinent de l’oliva premsada’;

3) ‘valor col·lectiu’: *molina* 50, 55, der. de *moli* amb el suf. col·lectiu *-ina*, com el de *vermina*, *salina*, *marina*;

4) ‘residus’: *despulses* 35, postverbal de *despullar* (< DESPŪLIARE ‘saquejar, robar’); *resíduos* 78 (< cast. *residuos* < RESIDUUS ‘que queda’);

5) ‘clovella’: *esclòvia de l’oliva* 56, var. de *clova* (< cèltic KNŌWA ‘nou’), encreuat amb *escloveiar* i potser *escorça*; *flòbia* 61, potser var. de *clofoia*;

6) ‘segona premsada’: *remòlta*, de *mòlta* amb el prefix reiteratiu *re-* referit als residus de la primera premsada que es tornen a premsar.

Finalment, *mosto/mosta* 154 “lo que es llança” és una extensió de *most* (< MŪSTU) ‘suc del raïm abans de fermentar’; *eru[χ]o* 172 és un manlleu al cast. *orujo* (< *borujo* < llat. vg. VOLŪCLUM).

Des d’una perspectiva geogràfica, notem la notable extensió, dispersa, de *pinyol* i els seus der. (*pinyola*, *pinyolada*), la presència de *ruïol* i *sansa* en cat. nord-occ. i la de *nuïlls* en ross.

Per a una àmplia informació sobre *pinyol*, *nuïll*, *ruïol*, *esclova*, veg. mapa 752 i els del PALDC, IV, 536 i 547.

Són mots normatius *pinyol*, *pinyolada*, *pinyola*, *sansa*, *rullol*, des del DOrt, 1917; *nuïlls* (sic) i *remòlta*, aquest com a genèric, des del DGJ, 1932.

